

สู่ความวางใจ

ธุรกิจไทยเคารพสิทธิมนุษยชน

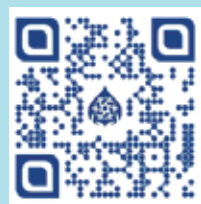
ปัจจุบัน สิทธิมนุษยชนกลายเป็นเรื่องสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของภาคธุรกิจ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ให้เป็นที่ยอมรับและนำไปสู่การพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน รัฐจึงมีหน้าที่ในการคุ้มครองให้ภาคธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสิทธิมนุษยชนของบุคคลและชุมชน หากรัฐละเลยให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากภาคธุรกิจ นอกจากจะเป็นการไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนที่รัฐพึงมีแล้ว ยังจะกระทบต่อผลประโยชน์ด้านการค้าการลงทุน ตลอดจนภาพลักษณ์ของประเทศได้

นอกจากการมีกฎหมายเพื่อประกันให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชนแล้ว ภาครัฐควรต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเรื่อง การเคารพสิทธิมนุษยชนให้แก่ภาคธุรกิจ โดยการสนับสนุนข้อมูลความรู้ ประสบการณ์และแนวปฏิบัติ ตลอดจนการสนับสนุนให้กลุ่มธุรกิจสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

ร่วมสร้าง TRUST

- T**ransparency ความโปร่งใส
- R**esponsibility ความรับผิดชอบ
- U**niversality ความเป็นสากล
- S**ustainability ความยั่งยืน
- T**hailand ในสังคมไทย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น 6-7
120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพฯ 10210

สายด่วนร้องเรียน: 1377

02 141 3800, 02 141 3900

ร้องเรียน: help@nhrc.or.th

www.nhrc.or.th/businessandhumanrights

02 141 1931, 02 141 3881

TRUST

สู่ความวางใจ ธุรกิจไทยเคารพสิทธิมนุษยชน

หน้าที่ของภาครัฐ

ในเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ตามหลักการ UNGP

รู้จัก เข้าใจ ใช้ประโยชน์

หลักการชี้แนะเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับธุรกิจ
UN Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGP

ที่มาและความสำคัญของหลักการ UNGP

ในปี ค.ศ. 2011 องค์การสหประชาชาติ ได้รับรอง “หลักการชี้แนะเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับธุรกิจ” (UN Guiding Principles on Business and Human Rights) หรือ “หลักการ UNGP” ที่มีเนื้อหาระบุถึงหน้าที่ของภาครัฐและความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน

หลักการ UNGP ตั้งอยู่บนเสาหลัก 3 ประการ คือ

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Protect)

หมายถึงหน้าที่ของรัฐที่จะคุ้มครองมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนของภาคธุรกิจ รวมถึงรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ

การเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect)

หมายถึงความรับผิดชอบต่อธุรกิจที่จะเคารพสิทธิมนุษยชนโดยหลีกเลี่ยงการกระทำที่ละเมิดหรือมีส่วนร่วมในการสร้างผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน

การเยียวยา (Remedy)

หมายถึงการที่ผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจสามารถเข้าถึงการแก้ไข เยียวยา พิณฟู ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งกลไกตามกระบวนการยุติธรรมและอื่น ๆ

หน้าที่ของ รัฐในการ คุ้มครอง สิทธิมนุษยชน

รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครอง ไม่ให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากภาครัฐกิจ ได้แก่ รัฐจะต้องป้องกัน สืบสวน ลงโทษ และแก้ไขเยียวยาปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นภายในเขตอำนาจของรัฐ

นอกจากนี้ หลักการ UNGP ยังคาดหวังให้ภาครัฐต้องแสดงท่าทีที่ชัดเจนว่า บริษัทธุรกิจที่ดำเนินการภายในประเทศหรือเขตอำนาจรัฐ ควรต้องเคารพสิทธิมนุษยชนในทุกที่ที่ดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นในหรือนอกประเทศ และไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์เช่นใดก็ตาม

พันธกรณีของรัฐในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

โดยที่ประเทศไทยเป็นภาคีสันธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชน 7 ฉบับ รัฐจึงมีหน้าที่ประกันว่าสิทธิต่าง ๆ ต่อไปนี้จะได้รับการคุ้มครอง ไม่มีการละเมิดภายในประเทศหรือในเขตอำนาจรัฐ ได้แก่ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สิทธิเด็ก สิทธิของคนพิการ การไม่เลือกปฏิบัติต่อสตรี การไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ การต่อต้านการทรมาน และการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี ตลอดจนสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงานตามอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี

หลักการ UNGP กำหนดให้ภาครัฐต้องดำเนินการอะไร

ธุรกิจส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนอย่างไร

ทุกขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจสามารถส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนได้ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ที่ผ่านมา พบว่าธุรกิจได้ก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ เช่น การใช้แรงงานบังคับ การใช้แรงงานเด็ก การทำงานในสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย การขาดสิทธิในการรวมตัวและเจรจาต่อรอง การเลือกปฏิบัติ การก่อกวนภาวะที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม การค้ามนุษย์และการเอาเปรียบแรงงานข้ามชาติ การไม่อำนวยความสะดวกหรือจ้างงานคนพิการ

 สิทธิที่จะไม่ถูก บังคับใช้แรงงาน	 สิทธิในการทำงานใน สภาพแวดล้อมที่ดี	 สิทธิในการรวมตัวและ เจรจาต่อรอง
 สิทธิที่จะต้อง ไม่ถูกเลือกปฏิบัติ	 สิทธิแรงงานข้ามชาติ	 การจ้างงานคนพิการ

หน้าที่ทั่วไปเกี่ยวกับนโยบายและกฎหมาย

รัฐควรตรวจสอบว่า นโยบายและกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐกิจ ครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

- 1 มีกฎหมายและการบังคับใช้ให้ภาครัฐกิจเคารพสิทธิมนุษยชน และมีการประเมินความเหมาะสมและปัญหาในการปฏิบัติเป็นระยะ
- 2 กฎหมายและนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ ไม่เป็นอุปสรรค และเอื้อให้ภาครัฐกิจสามารถเคารพสิทธิมนุษยชนได้
- 3 มีแนวปฏิบัติในการประกอบธุรกิจที่เหมาะสมแก่ภาครัฐกิจ ที่จะต้องดำเนินการให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชน
- 4 สนับสนุนหรือกำหนดให้ภาครัฐกิจต้องแจ้งถึงแนวทางการแก้ไขเมื่อเกิดผลกระทบ

ข้อพึงระวังเมื่อรัฐเข้าไปมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ

โดยที่รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครอง กำกับดูแลให้ธุรกิจมีความรับผิดชอบในการเคารพสิทธิมนุษยชน แต่เมื่อรัฐเป็นเจ้าของกิจการธุรกิจ ได้แก่ รัฐวิสาหกิจ หรือเข้าไปมีสัญญาผูกพันด้านธุรกิจแล้ว รัฐจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการให้มีการตรวจสอบผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD)

เฝ้าระวังการประกอบธุรกิจในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งอย่างใกล้ชิด

ในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง ธุรกิจมีความเสี่ยงสูงที่จะก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน รัฐจึงจำเป็นต้องมีแนวปฏิบัติ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนธุรกิจให้ดำเนินการอย่างรับผิดชอบ หากเป็นไปได้ตั้งแต่เริ่มดำเนินการ เช่น การช่วยประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงและแนะนำแนวทางที่จะหลีกเลี่ยงปัญหา รัฐต้องมั่นใจว่ากลไกในการบังคับใช้กฎหมายมีความเข้มแข็งที่จะป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนปฏิเสธที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องหรือสนับสนุนธุรกิจที่ทำการละเมิด หรือไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา

นโยบายของรัฐต้องมีความสอดคล้องกัน

รัฐต้องตรวจสอบ ทบทวน ประสานงาน หรือทำการใด ๆ ให้มั่นใจว่านโยบายต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยงาน มีความสอดคล้องกัน รวมถึงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งนี้ การลงนามในความตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศ และการเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาต่าง ๆ จะต้องสอดคล้องกับพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชน

หน้าที่ในการ จัดให้มี กระบวนการ เยียวยา

หลักการ UNGP ให้ความสำคัญกับกระบวนการเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบ โดยถือเป็นองค์ประกอบหลักหรือเสาหลัก 1 ใน 3 ที่ต้องมี แม้ว่าธุรกิจจะมีการป้องกันความเสี่ยงแล้วก็ตาม กลไกการเยียวยาควรประกอบด้วย **คุณสมบัติสำคัญ 6 ประการ** ได้แก่ มีความชอบธรรม เข้าถึงได้ คาดได้ล่วงหน้า มีความเป็นธรรม โปร่งใส และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน **รัฐ**มีหน้าที่ที่จะประกันว่า ผู้ได้รับผลกระทบสามารถเข้าถึงกลไกเยียวยาได้ ทั้งกลไกในกระบวนการยุติธรรมหรือกลไกอื่น ๆ เช่น การไกล่เกลี่ย การเจรจาต่อรอง นอกเหนือจากกลไกตามกระบวนการยุติธรรม สำหรับ**ภาครัฐกิจ** ต้องให้ความร่วมมือหรือในกรณีหากจัดให้มีกลไกเยียวยาอื่น ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่ได้รับผลกระทบมากกว่าที่จะเป็นการกำหนดจากธุรกิจเพียงฝ่ายเดียว

ข้อท้าทายบทบาทหน้าที่ของรัฐ

- การผสมผสานหลักสิทธิมนุษยชนเข้ากับกฎหมายและนโยบายด้านเศรษฐกิจ
- การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในธุรกิจที่เป็นรายได้หลักของประเทศ
- โครงการขนาดใหญ่ของรัฐซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แต่ก็ต้องเคารพสิทธิมนุษยชน โดยไม่มีการยกเว้นหรือย่อหย่อน
- การยืนยันไม่ยอมให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนข้ามพรมแดน แลกกับผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจของประเทศ
- ธุรกิจของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจกับการเป็นผู้ริเริ่มและเป็นแบบอย่าง